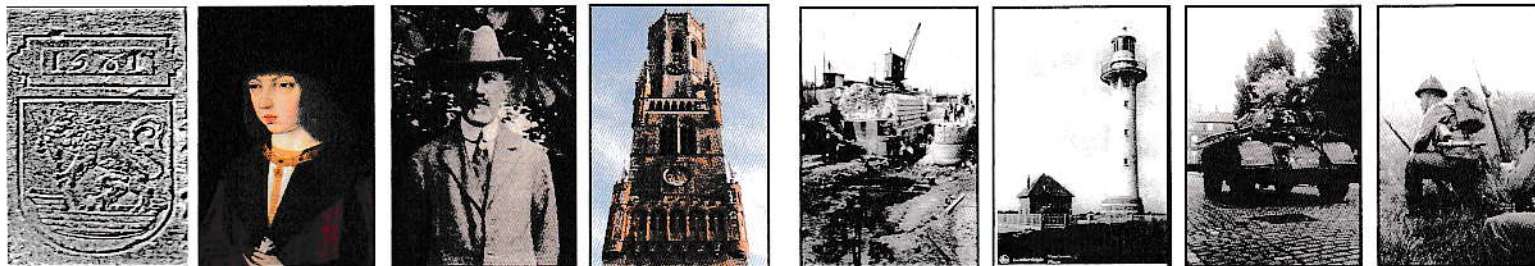

Elck zegg'het voorts

Nieuwpoortse archiefkrant

Verschijnt viermaandelijks - jaargang 13 - nr. 1 - maart 2021

Editoriaal

Na een korte passage te Nieuwpoort kwam Anthonius Labee in het oog van de storm terecht in Brugge.

De belaagde vorst Maximiliaan zou Nieuwpoort een voorkeursbehandeling gunnen kort daarop.

Freddy Beun heeft voor de recente geschiedenis een leemte gevuld : bij de wederopbouw na de wereldramp is het herstel van de haven zelden zo uitvoerig beschreven.

Uit het Renteboek van de Commanderie van Slijpe van 1452 kan men aflezen hoe de bezittingen van de Tempeliers niet alleen zijn overgegaan naar de Hospitaalridders, maar ook zijn aangegroeid te Nieuwpoort. Men zal o.m. lezen hoe de gevangenis te Nieuwpoort toen élders lag !

In kort bestek omschrijven we de acties van de Canadezen rond Nieuwpoort in september 1944.

De betekenis van Juul Filliaert tijdens de ramp van 1914-1918 wordt door zijn kleinzoon Luc Filliaert met een boek en een tentoonstelling in het Westfront geïllustreerd.

We citeren nog een lemma uit de Coutumes.

Van Etienne Heyde mochten wij foto's lenen uit www.zone-nieuwpoort.be.

G. Demerre

Wie graag deze archiefkrant digitaal wenst te ontvangen, kan dat als wij uw e-mail adres mogen gebruiken.

guidodemerre@gmail.be

friede.lox@telenet.be

Geschiedenis

ANTHEUNIS LABEE

vanuit Nieuwpoort naar Brugge
in het oog van de storm

Op 27 januari 1457 wordt Antheunis Labee, zoon van Jan, uit Nieuwpoort ingeschreven als poorter in Brugge. Hij moet minstens 25 jaar zijn geweest, want hij kon zelf het bedrag betalen dat daaraan verbonden was.

In de bronnen staat hij beurtelings genoteerd als Labe, Labbe, Labye, Labee en zelfs Lame ...

A. Vandewalle (2019) zocht geen details over zijn afkomst in Nieuwpoort.

In het Poortersboek van Nieuwpoort (2011) vinden we evenwel : Jan Labay poorter op 21 juli 1432 en een Hannekin Labbe poorter op 17 december 1425, zoon van Jan, uit Rijsel waarbij zijn vader en moeder "*buten de provenden ghedaen*" hebben.

Daarover zegt Jan Van Acker : "*Ik denk dat je dat moet lezen als dat de ouders die Hannekin gemancipeerd hadden, dus (vroeger dan de normale leeftijd) zelfstandig gemaakt hadden, zodat hij zelf het poorterschap kon verwerven.*"

Sint-Sebastiaan

In 1462 wordt Antheunis opgenomen als lid 'archier' van de Sint-Sebastiaangilde te Brugge. Deze gilde werd officieel erkend in 1425, al was er reeds een spoor vanaf 1415.

Antheunis werd er uitdrukkelijk vermeld op het feest van de gilde op 17 januari 1464. Maar al

vlug klom hij in de hiërarchie van de gilde. Hij werd een van de kerkmeesters in 1467. Deze waren verantwoordelijk voor het financieel beheer van de gilde en de aankleding van hun kapel, die in de kerk van de Minderbroeders was gevestigd. In 1469 werd Antheunis er deken. Een deken was verantwoordelijk voor de algemene leiding en het beslechten van geschillen. Hij was nog eens deken in 1471 en ononderbroken van 1473 tot 1478 !

Goudsmid

Bij zijn poorterschap stond hij aangegeven als goudsmid in de Sint-Jacobsstraat te Brugge, wat er misschien op wijst, dat hij dat beroep vanuit Nieuwpoort (?) mee had.

Om meester goudsmid te worden waren een aantal jaren nodig om een meesterstuk te leveren. Hij stond opgegeven als één van de zes die instonden voor zilverwerk dat aangeboden werd aan hertog Karel de Stoute in 1468, voor een waarde van 608 lb 13 s.

Karel de Stoute

In 1468 kreeg hij de opdracht om de hoofdvogel te maken voor de Sint-Sebastiaangilde.

Op 2 september 1476 werd hij deken van het gouden en zilversmeden ambacht.

In 1469 had hij zich tot koning 'geschoten' in de schuttersgilde, wat hem meteen opkropte tot hoofd van het dagelijks bestuur en de regie van de schietwedstrijden. Zijn eed, met aangepaste versieringen, verhief hem meteen in het stadsbestuur.

Magistraat

Met de dood van Karel de Stoute in 1477 en het aantreden van de dochter Maria van Bourgondië werden er elementen van het voorgaande stadsbestuur geweerd.

Antheunis werd schepen op 2 september 1478. De burgemeester van schepenen was toen Willem Moreel III en onder de gecommiteerden wa-

ren daar nog Frans van Bassevelde en Zeger de Roode.

Willem III Moreel

De gecommiteerden waren raadslieden naast de schepenen, die als executieven van de maatregelen kunnen worden beschouwd.

Antheunis was nog eens schepen in 1480 en bevond zich onder de gecommiteerden in 1482, 1483 en 1485, speciaal voor de stadsfinanciën.

Oppositie

Het was vooral vanaf 1482 dat de echtgenoot van de hertogin en 'voogd' van de jonge prins Filips de Schone : nl. Maximiliaan flinke oppositie kreeg van de besturen van de drie grote steden in Vlaanderen Gent, Brugge en leper.

Filips de Schone

Antheunis had reeds heel wat opdrachten vervuld, in functie van de stadsfinanciën, maar ook voor demarches met hun bondgenoten in Gent en leper. Hij was zelfs gaan optreden om troepen in Sluis te financieren, die zich teweer stelden tegen het gezag van Maximiliaan.

Maximiliaan

Hij was daarbij meermalen vergezeld met notabelen als burgemeester Maarten Lem, Zeger Van Roode, Jan Breydel, ridder Jan Van Nieuwenhove en Jan de Keyt .

Maximiliaan tilde heel zwaar aan het feit dat er een Blijde Intrede werd georganiseerd voor de jonge prins Filips, toen die nog maar 6 jaar was, en dat er voorbij werd gegaan aan zijn gezag als voogd van de jonge prins.

In de 9 maanden tussen 1 september 1484 en 6 juni 1485 was Antheunis bij 19 zendingen zowaar 83 dagen afwezig geweest.

Vrede van Brugge

Er was uiteindelijk een overeenkomst gesloten, nadat Brugge op de knieën was gekregen toen Antwerpen bevoordeligd werd ten aanzien van Brugge. Op 23 juni 1485 werd dat verdrag afgeroepen en op 28 juni als document overhandigd aan Maximiliaan. Alle (afgenomen) privileges werden terug erkend, en elke bewoner kreeg vergiffenis ... met uitzondering van 22. Daarvan waren er 10 Bruggelingen !

Maximiliaan nam wraak.

Willem Moreel III vluchtte naar Doornik. Er was een prijs voor hem uitgelooft van fl 100.

Antheunis Labee en Zeger de Rode vluchtten naar Ieper. Er stond op hun hoofd elk 50 lb groot (fl 300). Joris Weyts streek de twee premies op. Lodewijk van Gruuthuze kon zich vrijkopen !

Zowel in Brugge als in het Brugse Vrije werd een volledig nieuw magistraat aangesteld.

Zeger de Rode en Antheunis Labee werden op de pijnbank gelegd. Op 5 juli 1485 heeft men ze op het marktplein te Brugge allebei onthoofd.

Antheunis had een keerle over zijn hemde, en mocht zijn kousen nog aanhouden.

In de beschuldiging klonk het dat hij gewapend verzet en samenzwering tegen de aartshertog had georganiseerd, dat hij toch een markt van St. Baafs (1 oktober) had georganiseerd ten nadele van de marktdag in Antwerpen ...

Zijn hoofd viel onder het zwaard. Voor de *'levendige vierending'* liet de vorst zich vermurwen door smeekbeden en geld ...

Einde

Frans van Bassevelde en Pieter van der Eecke volgden twee dagen later, en dan nog Jan de Keyt. Hun hoofden werden op spiesen op de halletoren tentoongesteld ter waarschuwing ...

In november 1487 was er opnieuw opstand. Deze keer nam Brugge wraak. Ze slaagden erin bij het binnenkomen van de ondertussen keizer geworden Maximiliaan, de stadspoorten te sluiten in de nacht van 31 januari en 1 februari 1488. Zijn beschermende troepen bleven buiten ...

Hij kreeg huisarrest in *'Cranenburg'*.

Hij werd er getuige van de onthoofding van de door hem aangestelde schout Pieter Lachals (Langhals).

De hoofden op de halletoren uit 1485 werden weggenomen.

Willem III Moreel

En Willem Moreel ? Die werd schout van Brugge in 1489, moest weer vluchten naar Breda in 1490 en werd verbannen in 1491. Hij keerde terug naar Brugge in 1494 na de nieuwe oorlog waar Filips van Kleef eerst medestander was van Maximiliaan, dan voor Filips de Schone en de Staten van Vlaanderen koos en vrede sloot met de Franse koning Louis XII.

red. G. Demerre

A. Vandewalle, Antheunis Labee, archier van Sint-Sebastiaan Brugge, welvarend edelsmid en onfortuinlijke politicus (+1485), Handelingen van

het Genootschap voor Geschiedenis te Brugge, 156/1 2019, p. 51-88.

J. Cailliau, J. Stekelorum, J. Van Acker, Poortersboek van Nieuwpoort, VVF Westkust v.z.w. 2011, p. 127.

NAK jg. 9, nr 3, 2017 R. DEGRYSE (+), Willem Moreel vader en zoon, p. 9-11.

NAK jg. 6 , nr. 1 Nieuwpoort meestal loyaal, p. 3-4 ; NAK jg. 11 , nr. 3 Beleg van Nieuwpoort 1489, p. 1-5.

https://nl.wikipedia.org/wiki/Lijst_van_burgemeesters_van_Brugge

Willem III Moreel was ook burgemeester in 1483. Zijn oudste zoon Willem IV in 1499 poorter te Nieuwpoort, was in 1517, 1518, 1519 burgemeester te Brugge, en de tweede zoon Jan in 1511 ! Maarten Lem was burgemeester in 1472, 1477 en 1480.

Jan van Nieuwenhove was zeven keer burgemeester tussen 1466 en 1503.

Jan de Keyt was kort burgemeester in 1477

Havenherstel

DE HERAANLEG VAN DE NIEUWPOORTSE ZEEHAVEN NA DE OORLOG VAN 1914-1918

Resurgam, Feniks, Wederopbouw na de Eerste Wereldoorlog. Allemaal titels van publicaties rond de wederopbouw van de door WO I verwoeste steden en gemeenten.

We worden overspoeld door publicaties die de reconstructie van onze steden en omliggend gebied herdenken.

Terecht. Immers de toevloed van wederkerende bewoners van de getroffen regio's maakten indertijd dringende beslissingen inzake ruimtelijke ordening, organisatie van de waterdistributie, energievoorziening, enz. meer dan noodzakelijk. En het actueel verwoorden in beeld en geschrift van deze toen geleverde prestaties, is meer dan verdienen.

Begrijpelijk dat er ook voor Nieuwpoort menig werk de lokale aanpak van de wederopbouw beschrijft.

Nochtans denken wij te mogen stellen dat een belangrijk aspect van deze wederopbouw in deze overvloed aan publicaties steeds opnieuw uit het oog werd verloren en totaal niet werd vermeld, nl de heraanleg van de Nieuwpoortse haven.

In geen enkele private of officiële uitgave van

onze stad vonden we maar een enkele verwijzing naar dit onderwerp.

Een reden voor ons deze leemte eens van dichterbij te onderzoeken.

Na veel literatuur te hebben doorlopen, vonden we de oplossing hiervoor in de – korte –vermelding in het eindwerk van ir. arch. Jan Mulkens " *De wederopbouw van Nieuwpoort na de eerste wereldoorlog* ".

De regering zelf zou terzake het heft in eigen handen nemen. Ze besepte Immers dat de stad Nieuwpoort niet over voldoende financiële middelen beschikte om zelfs maar een gedeelte van dit enorm werk te betalen.

En aldus zou reeds op 19 juni 1919 een aanbesteding uitgeschreven worden voor het herstel van de achterhaven (sluizencomplex).

Anderzijds gaf de stad wel architect J. Viérin de opdracht tot het maken van een " *algemeen plan van heropricting* " en hierin werd Viérin in een zeer ruime mate vrij spel gelaten om zijn ideeën uit te werken. In die mate zelfs dat de gemeenteraad zich buiten spel gezet voelde, en Viérin daarvan beschuldigde.

Jozef Viérin 1921

In zijn eerste " *projet de reconstruction* " van 30 juni 1919 gericht aan het stadsbestuur spreekt hij met geen woord over de haven, enkel heeft hij over de ontwikkeling van een specifieke stijl per stads-wijk – daarin spreekt hij over " *quartier bourgeois* " of " *quartier ouvrier* " - en benadrukt hij de " *artistieke wederopbouw* " rond de markt en rond de monumenten !

Het is zo zonneklaar dat Viérin droomde om het project voor vernieuwing van de stad dat hij in 1906 voor ogen had, thans na de oorlog in grote mate te kunnen realiseren. Toen reeds streefde hij in zijn projecten naar een soort indeling van de stad in wijken waardoor de bevolking zou verdeeld worden volgens hun sociale klasse ! Het toenmalig gemeentebestuur onder leiding van burgemeester De Roo, opteerde immers bewust voor deze politiek !

Zo verdween de problematiek van de noodzake-

lijke uitbreiding haven steeds verder uit het zicht van Viérin en de gemeenteraad !

Gelukkig besefte de regering dat de allereerste en belangrijkste opdracht voor Nieuwpoort de herstelling was van de achterhaven met de sluiszinnen teneinde verdere overstromingen onmogelijk te maken en de landbouwgronden opnieuw bruikbaar te maken.

Daarnaast werd gewezen op het belang van de scheepvaart niet alleen als vissershaven, maar ook als knooppunt voor de binnenscheepvaart .

De herstelling van de sluiszinnen kon dus gerust gelijktijdig verlopen met de plannen die Viérin voor de eigenlijke stad voor ogen had en deze werken zouden zelfs een drijvende kracht betekenen voor de terugkeer van de Nieuwpoortse bevolking. Bij de aanbesteding van de achterhaven (sluiszinnen) stelde de regering als verplichting " *de voorkeur te geven aan de werklieden van Nieuwpoort* ". Zo konden ongeveer 650 werklieden hierbij betrokken worden, wat zeker een van de redenen is voor de snelle heropleving van Nieuwpoort !

En alhoewel deze gelijklopende initiatieven in feite " *complementair* " waren, bleef het " *projet de reconstruction* " van Viérin in feite in het collectief geheugen hangen... en vandaar de publicaties over slechts dit ene luik van het herstel van de stad !

DE RECONSTRUCTIE VAN DE EIGENLIJKE ZEEHAVEN

Met de " *hint* " van Jan Mulkens voor ogen, zijn we dan verder op zoek gegaan naar eventueel meer informatie over het eigenlijk herstel van de zeehaven: staketsel, vuurtoren, vlotkom

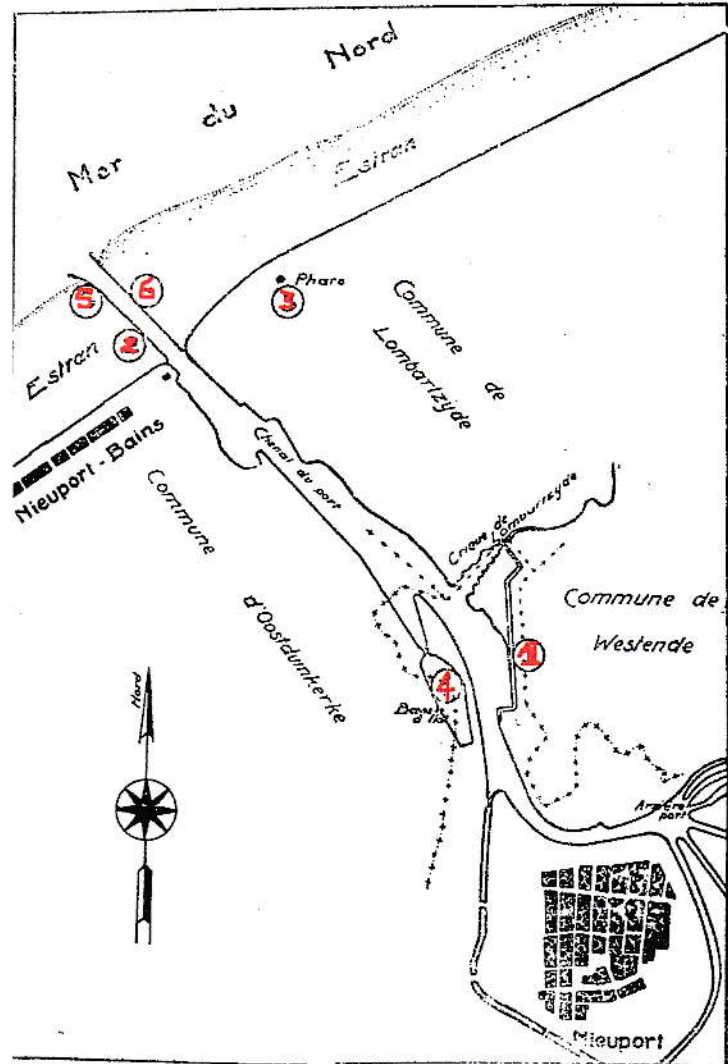
Zo kwamen we terecht bij een uniek document waarbij ir. M. Somerling, ingenieur bij Bruggen en Wegen, in 1933 een gedetailleerd verslag opmaakt van de aan de zeehaven uitgevoerde werken vanaf 1919 en die in 1935 beëindigd zouden moeten zijn! Met fierheid vermeldt hij alle ingenieurs die hebben medegewerkt aan de realisatie van dit reuzenwerk. Het betreft : chef -directeurs Vander Schueren, Deschryver en Verschoore, MM. Hoofdingenieurs en ingenieurs : Allaeys, De Grootte, Doods, Lagrou en Somerling en hoofdconductor De Meyere en conductor Roose.

We merken op dat het eerste van deze werken reeds werd uitgevoerd vanaf september 1919, dat terwijl Vierin zijn " *projet de reconstruction* " voor de eigenlijke stad , slechts indiende op 30 juni 1919 !

Ter illustratie geven we een overzichtplan van de haven met aanduiding van de ontworpen werken

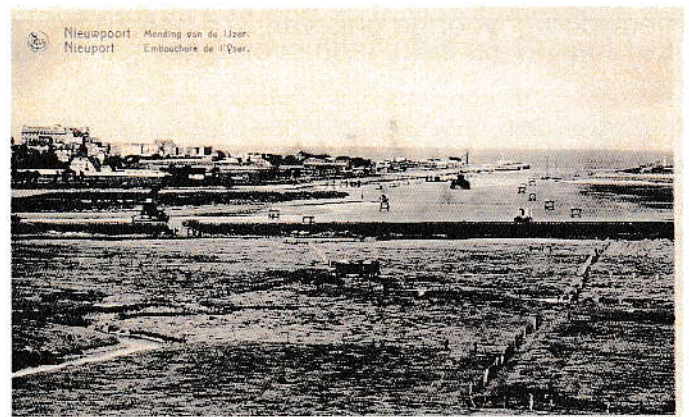
Overlopen we de verschillende onderdelen en fases van de reconstructie zoals deze door de Dienst van

Bruggen en Wegen werd opgesteld aan de hand van talrijke lastenboeken.

Port de Nieuwpoort : Plan général.

1. Herstel van de dijk, gelegen aan de rechteroever (zie nr. 1 op bijgevoegd plan)

Het betrof het gedeelte tussen de achterhaven en de kreek van Lombardsijde.

De werken werden uitgevoerd tussen september 1919 en 31 juli 1920 en bestonden uit :

a- Het nivelleren van het terrein door het opvullen van de loopgraven en bunkers

b- Het verwijderen van alle obstakels en herstel

van de dijk in zijn oorspronkelijke staat met een breedte van 7m bovenaan

c-Het herstel van de hellingen met stenen tot het niveau +4m en gazon tot +5,50 m en dit dus tot aan het sluisje van de kreek van Lombardsijde

Deze werken werden toegewezen aan aannemer A. Van Dijke uit Oostende, voor de prijs van 818.245,61 fr.

2. Herstel bovenstructuur van de stenen golfbreker van het westelijk staketsel (voorste gedeelte) (zie nr 2 op plan)

Ruines de Nieuport-Bains Vue générale des stakettes
The ruins of Nieuport General view of the stakettes

Vooraan aan de voet van het westelijk staketsel was de bovenstructuur van de stenen golfbreker beschadigd door oorlogshandelingen, waardoor het water vrij spel had.

Deze beschadigingen werden hersteld door middel van het vullen ervan met beton.

Werken uitgevoerd tussen 1 december 1922 en 12 oktober 1923 door de firma L. Braet (sic) uit Nieuwpoort, voor de prijs van 375.348,70 fr.

3. Herstel van de vuurtoren en het huis van de vuurtorenwachter (zie nr 3 op plan)

De heroprichting van de vuurtoren maakte deel uit van een wedstrijd, gebaseerd op een programma dat door de administratie werd vastgelegd (lastenboek nr. 225 van 1921)

Dat programma voorzag dat de vuurtoren diende ingeplant op een stuk terrein dat de Staat vooraf had aangekocht. De toren zelf moest 30 m boven het normaal hoogwater niveau uit te toren. Verder diende de ontwerper rekening te houden met het plaatsen van een lantaarn met een optisch apparaat boven op het gebouw. Dit laatste zou worden geleverd door de administratie van het Zeewezen. De administratie verkoos het ontwerp van Ch. Hock en O. de Stapelmohr, ingenieurs-constructeurs uit Brussel.

Aldus werd de vuurtoren in 1923 volgens hun project gebouwd in gewapend beton met een dikte van 26 cm aan de basis en 12 cm ter hoogte van de lantaarn.

De optische lens is opgesteld op een hoogte van 30,70m boven normaal hoogwater. Het verschil van 0,70 m is te wijten aan het natuurlijk niveau waarop de toren gebouwd is.

De totale kostprijs van de vuurtoren bedroeg 165.759,55 fr. en 49.347,70 fr. voor het huis van de vuurtorenwachter.

In deze sommen zijn evenwel niet inbegrepen : het optisch apparaat, evenmin als alle elektrische uitrustingen.

4. Het terug bruikbaar maken van de vlotkom (zie nr 4 op plan)

Dit was veruit de belangrijkste opdracht voor de Administratie van het Zeewezen.

De voorziene werken konden als volgt worden sa-

mengevat :

a-Herstel van de toegangssluis met de plaatsing van nieuwe sluispoorten;

b-Het uitbaggeren van het toegangskanaal en vlotkom, samen met het verwijderen van wrakken;

c-Het herstellen van de hellingen in de vlotkom en het toegangskanaal, evenals de aanlegbruggen en staketsels.

Aldus zou de vernieuwde vlotkom een oppervlakte beslaan van 40.000 m², 168 m kaaimuren en vijf aanlegsteigers in hout met elk een breedte van 10 m. De vlotkom is in verbinding met het toegangskanaal, en dus met de zee, via een sluis van 15 m breedte.

Deze vlotkom zou in een latere fase moeten uitgebreid worden naar de achterhaven toe en dus de huidige kaaien.

Het nadeel is evenwel dat de nieuwe sluis gebouwd wordt zonder sas, waardoor de boten de vlotkom slechts kunnen verlaten bij een waterstand van + 4 m.

a.Herstel sluisdeuren van de vlotkom

Vooraf dienden alle resten van de oude sluispoorten uit het slijk verwijderd.

Vervolgens moest alle metselwerk vernieuwd te worden, dit naast vele arduinen stukken die vernield waren. Dit tot 1 meter onder het laagwateroppervlak.

De vier nieuw geplaatste eiken sluispoorten hadden een hoogte van 9,93 m en een breedte van 8,53 m. en werden voorzien van de nodige bedieningsapparatuur.

De werken werden toegewezen voor de som van 491.057,79 fr. aan de firma Ch. DeJonghe en Zoon uit Heist. De totaal betaalde som beliep evenwel 564.592,58 fr. ingevolge het overschrijden van de voorziene hoeveelheden.

Hij voerde deze werken uit in het eerste semester van 1923.

Het lastenboek werd opgesteld door Hoofdingenieur M. Allaëys.

b.Uitbaggeren van vlotkom en toegangskanaal en verwijderen van wrakken

Ingevolge de vernieling van de sluizen ontstond een jarenlange verzanding van de toegang tot de vlotkom en in de vlotkom zelf.

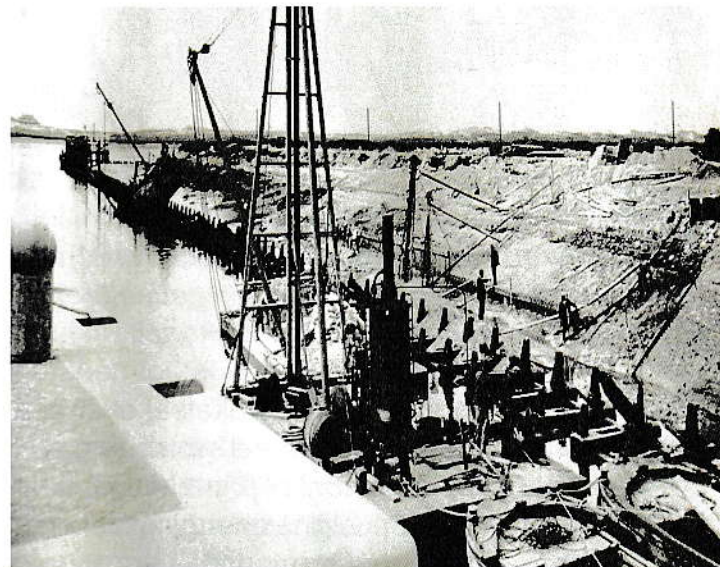
Daarnaast lagen de wrakken van een vijftigtal binnenlanders en vissersboten.

De verzanding bereikte in 1923 op bepaalde plaatsen een hoogte van 3,25 m en aan de sluis een hoogte van ongeveer 1 meter!

De verzanding diende uitgebaggerd te worden tot een niveau van - 3 meter onder laagwater.

Aldus werden er 385.956 m³ zand en slijk weggebaggerd aan de eenheidsprijs van 14,20 fr. per m³! De werken werden uitgevoerd in 1928 door de firma P. Decloedt en Zoon uit Oostende.

c.Herstel van de staketsels, aanlegbruggen en hellingen

Dit werk bestond uit verschillende onderdelen zoals: consolidatie van de hellingen oost, west en zuid en herstel van de arduinen blokken.

Deze werken werden uitgevoerd in 1929 door de firma M. en J. Braet uit Nieuwpoort tegen de onderscheidenlijke prijs van 124.688,73 fr. voor het eerste deel en 438.886,95 fr. voor het tweede deel (uitvoering van 5 november 1929 tot 12 april 1930)

Het derde onderdeel was evenwel het belangrijkste. Het behelsde het herstel van de hellingen (westelijk gedeelte) –het herstel van de aanlegbruggen in de vlotkom en herstel van de staketsels in de vlotkom en het toegangskanaal – en tenslotte het herstel van de hellingen in het toegangskanaal.

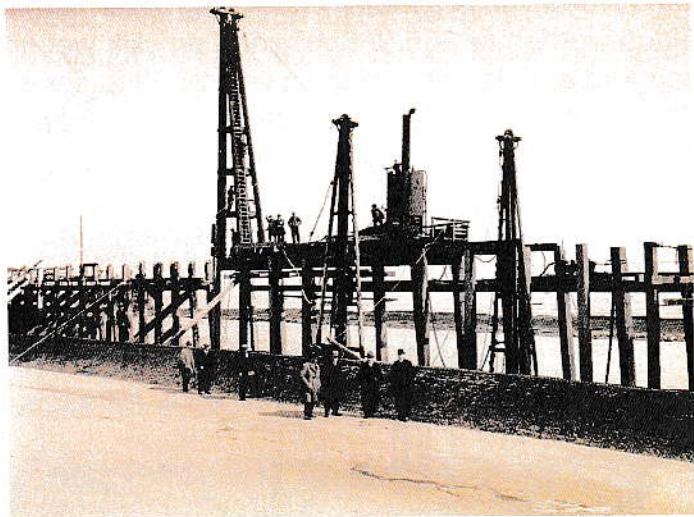
Deze werden ook toegewezen aan de firma M. en J. Braet uit Nieuwpoort voor de prijs van 5.558.671,79 fr. en uitgevoerd tussen 15 februari 1930 en 22 maart 1932.

Tenslotte was er nog een vierde onderdeel : herstel van aanlegsteigers en andere infrastructuur in beton.

Deze werken werden in 1930 uitgevoerd door de firma Casteleyn uit Gistel, voor de prijs van 157.840,76 fr.

5. Herstel van het westerstaketsel. (zie nr 5 op plan)

Ook hier twee onderdelen:

a. Herstel van het zeewaartse gedeelte met aan het einde een "musoir" of circulair gedeelte en herstel van de aanpalende golfbreker

Het betreft het herstel van het staketsel over een lengte van 187,25 m .Het geheel wordt opgevat afwijkend van het oorspronkelijk staketsel, in functie van een eventuele verlenging van het staketsel en een verbreding van de ingang van het kanaal naar dit staketsel.

Het circulair gedeelte is 9,50 m breed, met een lengte van 10 m. Het eigenlijk staketsel is 2 meter breed tussen de leuning. Opvallend is dat het circulair gedeelte aan het uiteinde van het staketsel bestempeld wordt als een voorlopige oplossing, in afwachting dat de voorziene verlenging van het staketsel !

De geplande werken zijn vervat in een lastenboek, opgemaakt in 1923. Ze worden toegewezen aan de firma Ch. Dejonghe en Zoon uit Heist, voor de prijs van 4.488.751, 58 fr.

De nieuwe constructie wordt uitgevoerd in goede materialen: de heipalen in greenheart-hout; de verbindingstukken in eik en de planken in pitchpine !

Ook de ruïnes van het uiterste gedeelte van de golfbreker ter hoogte van het circulair gedeelte worden hersteld, door middel van metselwerk en herbedekking met zware dekstenen .

Dit alles werd uitgevoerd in 1930 .

b. Herstel van het stroomopwaartse gedeelte

Hier diende een lengte van 343,50 m hersteld en dit volgens het oude alignement.

De uitvoering diende op een identieke manier

als het eerste onderdeel te gebeuren : heipalen in greenheart, verbindingstukken in eik, planken in pitchpine .

Dit gedeelte van het staketsel werd voorzien van twee toegangstrappen tot de golfbreker van waarop- via een gemetselde trap - men het strand kon bereiken .

Het geheel van de nieuwe constructie werd uitgevoerd op niveau Z+ 6,85 of het zelfde niveau zoals vóór de oorlog.

Ten einde het staketsel met de eigenlijke zeedijk te verbinden werd een bijkomend stuk van 31 meter lengte gerealiseerd volgens het zelfde model als het staketsel. Dit verbindingstuk werd uitgevoerd op niveau Z+8,28 .

Ook aan de kanaalzijde van de golfbreker worden verder nog consolidatie – en herstelwerken uitgevoerd.

Naast de reconstructie van het staketsel voorzag het lastenboek evenwel ook nog in de bouw van een aanlegsteiger voor de reddingsboot evenals de bouw van een loods voor deze boot.

De loods is in hout opgetrokken met een metalen bedekking. Er is een metalen rolluik voorzien van 11,50 m lang en 5 m hoog.

Deze werken werden toegewezen aan de firma L. Van Huele te Oostende voor de prijs van 5.282.929 fr. en dit volgens het lastenboek opgemaakt in 1929. De uitvoering gebeurde in de jaren 1930-31 en koste uiteindelijk 5.654.860,43 fr.

We willen bij de realisatie van dit herstel van dit staketsel toch even stilstaan bij de wijze waarop de aannemer dit – toch niet alledaags werk – tot een goed einde brengt.

De aannemer gebruikt aldus een mobile heima-chine . Deze installatie bevindt zich op een lange dubbelassige oplegger , met een afstand van 12 m tussen de twee assen.

De lasten worden verdeeld over 8 palen waardoor de machine stabiel kan blijven.

Vooraan bevinden zich twee 15 m hoge palen, - sonnetten genaamd - parallel naast elkaar geplaatst.

De te heien palen worden eerst gedeeltelijk via een sterke waterstraal in het zand geplaatst en daarna met stootblokken van 2500 en 1800 kilo in het zand geheid. De stoomketel welke het heien monitert, bevindt zich achteraan – als tegengewicht tegen de "sonnetten"

Deze machine slaat enkele palen in de grond en wordt aldus op deze palen verder verplaatst. Daar de palen op 3 m van elkaar worden ingeslagen, kan de machine een afstand van 3 m in "porte-à-faux" overbruggen.

Daarnaast gebruikt de aannemer nog twee afzon-

derlijke "sonnetten" voorzien van onderscheidelijk stootblokken van 1000 en 650 kilo dienstig om kleine palen te heien ter bescherming van de buitenzijde van de golfbreker. Dezelfde stoommachine drijft deze "sonnetten" aan.

5.Reconstructie van het oosterstaketsel , samen met herstel van de golfbreker en heraanleg van de toegang . (zie nr 6 op plan)

Dit laatste onderdeel van het totale herstel van de haven was zeker niet het minste. Inderdaad, na de oorlog bleef er niet veel meer over dan enkele afzonderlijke stukken staketsel en een gedeelte van de circulaire omgang. En de volledige golfbreker was vernield . Vandaar één oplossing : alles vernieuwen !

Opnieuw werden de voorziene werken ontworpen in functie van een mogelijke verlenging van het staketsel en in functie van een verbreding van het toegangskanaal ! Aldus werd gedacht om, in een latere fase, een maximale ruimte van 180 m tussen beide circulaire gedeeltes mogelijk te maken. Volgens deze gedachtegang moest het nieuwe oosterstaketsel aldus rechtlijnig zijn. Zo zou de afstand tussen beide staketsels 100m bedragen indien we de afstand meten op 170 m stroomafwaarts. Tweehonderd meter verder, zeewaartse richting, zou de afstand 107m bedragen, om 135m te bereiken ter hoogte van de circulaire omgangen.

Zo moet het kanaal aldus minimaal 29 m verbreed worden !

De uitvoering van het staketsel – met een lengte van 534,50m - is overigens praktisch identiek aan zijn overbuur : circulaire omgang : 9,50x10 m-breedte tussen de vangrails : 2m – palen in greenheart – planken en verbindingstukken in Jarrah. – 2 trappen die de toegang tot het strand mogelijk maken (evenwel ook een derde ter hoogte van de circulaire omgang) – bouw verbindingstuk tussen staketsel en de duinen van Lombardsijde .

Ook de aanpalende golfbreker wordt onder handen genomen en aangepast aan de behoeften van het staketsel.

Tenslotte kon met puin een dijk aangelegd worden die de verbinding mogelijk maakt met de duinen van Lombardsijde.

Deze werken werden uitgevoerd door de heren Smis en J. Soetaert, aannemers te Oostende tegen de prijs van 14.681.605 fr. De werken werden aangevangen op 15 mei 1931 en moeten tegen eind december 1935 beëindigd zijn !

NABESCHOUWINGEN

1.Wanneer we totale som maken van de investeringen welke de staat in dit ganse project stak, krijgen wij toch een idee van het belang dat er werd gehecht aan deze reconstructie. Hier werd meer dan 38.400.000 fr besteed.

2.Het valt op dat Bruggen en Wegen de werken aan de zeehaven plande in functie van de economische realiteit voor de stad : een fasering die , naast een beperkte industriële activiteit, ook de vissers in staat stelde hun broodwinning opnieuw in Nieuwpoort te kunnen uitoefenen want vele vissers waren omwille van de onbeschikbaarheid van de vlotkom naar Oostende uitgeweken.

Volgens ir. Sommerling waren in 1933 (de vlotkom was opnieuw in gebruik) een 80-tal vissers actief in Nieuwpoort. Dit aantal is stabiel want in 1938 (cijfers van 1935-36 en 37 zijn niet beschikbaar) zijn 63 garnaalkotters ingeschreven – en 15 kusttreilers (motoren tussen 80 en 119 pk) en dit op een totaal van 510 vissersboten.

3.We menen dat het niet overdreven zou zijn dat de stedelijke overheid van Nieuwpoort in de toekomst deze verwezenlijking ook in de verf zou zetten in publicaties of andere communicatie.

We durven zelfs denken aan een gedenkbord bv. ter hoogte van het westerstaketsel waarop de namen van deze ingenieurs en hun realisatie worden vermeld !

Freddy Beun

Bronnen :

1. Annales des Travaux Publiques – 1933 – M. Sommerling – La reconstruction du Port de Nieuport

2. Mulkens Jan – De wederopbouw van Nieuwpoort na de eerste wereldoorlog – KUL Leuven 1982

3. O. Vanneste – Pierre Hovart – De Belgische Zeevisserij – Een economische studie – WES - 1959

Z-niveau was 22 cm lager dan TAW nu

Archief

RENTE voor de Commanderie van Slype 1452

fol. 10 v° tot 12 r°
Cleene Rente inde Nieupoort te Sint Jooris daghe
[23 april]

Inde Marctstrate

Symoen Cant v £ par ; Jan de Witte xxx S par ;
Lauwer Martin xxx S par ; Her Ian Van de(r) Clite,
heere van comen xj S viij d par [Jhr. Van der
Clite, heer van Komen] ; Pieter f Pieters Voets xj
S viij d par ; Xpriaen Pere x S par.

Inde Houtm(er)ct [St.-Jacobsstraat]

Christoffels f clements Vanden Dycke xvij S par ;
item de selve xx S par ; item de selve xiiij S par ;
item de selve xvij S par ; Jan Stasin ix S par ;
Willem de Ram ix S par ; De weduwe Michiel de
Hont xx S par.

Inde Noortstrate [Ieperstraat]

Barbele de weduwe Olivier Michiels xx S par ;
Jacop Fardieux x S par ; Jacop Fardieux v S par ;
Willem de Rams v S par.

Inde Hoghestrate

Jacop De Teghelare xx S par ; Jan Steventijn viij
S par ; Jan Ghiselbrecht x S par.

Inde cleene Cocstrate [Havenstraat]

Jan De Corte Vander Stoue iij S par.

Inde Clekerstrate [Astridlaan]

Jan Schedemelc vij S par.

Ande Marct

Jan Van Orenboren xij S par.

Inde Potmerct [Potterstraat]

Pieter Ghiselins xxS par.

De stede vand' Nieupoort van tweek plecken van
lande dene neffens tghiselhuus [Stadhuis] ende

dander in de Hoochstrate gheheeten den Zantput
te gadere iij £ xij S paradere
Somma vand' Nieupoort Rente comt xxiiij £ xiiij S
iij d par [24-14-4 lb parisis]

fol. 56 v° tot 60 r°

Dit naervolghende zijn de cleene renten toe be-
hoorende den voorseiden Hospitale binnen der
stede vander Nieupoort

Inde Maert Strate

Fransoys Vanden Dijcke v pont par beset up een
huus ende erve staende in de Martstraete an de
westside vander straten noort van Clement Van-
den Dijcke huse ende streecter nu ten tiden de
sterre huute in teeken [In de Sterre].

De ioncheere Van Comene xj S viij d par beset up
de husen ende erve de welke nu es de vanghe-
nesse west vander straten ende noort van Agnees
huse Van Bercwoude [de gevangenis ter toezicht
van Burggraaf Jhr. van Komen].

Symoen Van Tetelgheem xj S viij d par beset up
een huus ende erve staende in de voorseide Mart-
straete en de westside vander straten tusschen de
ioncheere Van Comene huus voorseit an de noort-
side ende Jan Andries ande zuutside.

Xpriaen Pere x S par beset up een huus ende erve
in de Martstraete an de westside vander straten
ende es een houchuus zuut van Agnees Van Ber-
cwoude huse.

De weduwe Ian De Witte Jacob f lans Cappelweys
xxx S par beset up een huus ende erve staende in
de Maertstrate ande oostside vander straten noort
van Clais Munsters huuse ende erve ende woont
int huus nu ter tijt Cent Romant.

Lauwer Martins Clais De Minstere xxx S par beset
up een huus ende erve staende in de Martstraete
ande oostside vander straten zuut an Iacop f lans
Cappelweys huuse ende.

In de Houtbrekers Strate [Schipstraat]

Marselis M s Kerstoffels Vanden Dijcke Clement
Vanden Dijcke xvij S p' ; Item idem xij S par ;
Item idem xx S par. beset al up iij husen ende erve
staende ende liggende deen neffens dander in
de Houtbrekers strate ande oostside vander stra-
ten ende achter huut commende in de noortstrate
[Arsenaalstraat] ende waren de voorseide husen
wilen voorleden Ian Colpaerts.

Jan Stasin de weduwe Clais Hardelinx ix S par
beset up een huus ende erve staende ende ligg-
hende inde voorseide Houtbrekers strate ande
oostside zuut ande voorseide husinghen Clements
Vanden Dijcke voorseit.

Willem De Ram de weduwe Aelbrecht Leyns ix S par beset up een plaetse van lande hoofdende in de Houtbrekers strate ande oostside zuut an der weduwen huus Clais Hardelinx ende iij cleene husekinne bachten der voorseide plaetse.

Meester Kerstoffels Van Den Dijcke Clement Vanden Dijcke de weduwe Aelbrecht Leyns xvij S par beset up een hofstede liggende bachten den voorseiden cleenen husekins welke hofstede behoort diverschen personen te wetene der weduwe voorseit Clement Vanden Dijcke ende anderen en comt dehofstede huut in de noortstrate [ook Ieperstraat].

De weduwe Michiel De Hont de weduwe Aelbrecht Leyns xx S par beset up een plecke van lande groot sijnde omtrent x roeden liggende om rinct in de husen ende erve van harer herberghe Int Beerken nefens der Nieuwe Camere ende neffens Den Boomgaerde ende bachten Nieuwer Stove te allen siden haren front.

In de Noort Strate [Ieperstraat]

Barbele de weduwe Olivier f Michiels Clais De Minstere xx S par beset up een huus ende erve staende ende liggende in de strate die coomt ter Cruusstrate [Langestraat] ende gaet ter Oost poorte oost an Pieter (De) Rams husen ende erve.

Jacop Fardieux Pieter De Ram x S par Item idem v S par beset up ij husen ende erve staende ende liggende upden houc vander noort strate oost van Clays Minsters husen voorseit.

Willem De Ram Anthonis Bekart Clem(en)ce de weduwe Cornelis Bekaerts v S par beset up een huus ende erve staende ende liggende in de noort strate noort an de voorseide Pieters (De) Rams husinghen.

In de Hooghe Strate

Jan De Teghelare Jacob (De) Teghelaere xx S par beset up de husen ende erve daer Iacop nu woont staende ende liggende in de Hoochstrate an de oostside vander straten ieghen den Zantpit over.

De stede vander Nieupoort xij S par beset up een plecke lants liggende in de Hoochstrate ende heet den Sant Pit ieghen Iacop Teghelaers over west vander straten zuut an de Zuusterkins husen ende erve. [Penitenten Boven]

Jan Stevenijn Loy Staes viij S par up de husen ende erve beset staende up den houc vander Hoochstrate die coomt ter Cruusstraten waert up de westside [tegenover 't Kasteeltje] vander straten daer nu woont Michiel De Hont ieghen Loy Staes husen over daer hi woont.

De weduwe Andries Ghiselbrecht Jan Ghiselbrecht x S par beset up eenen huus ende erve staende

ende liggende in de Hoochstrate an de westside ende plach wilen toe te behooren Zuster Barbele Zwulnes.

In de Cleene Cocstrate [oostelijk stuk Ankertraat/ooit Stovestraat]

Jan f Ians Boudins Corts Vanden Steene iij S par beset up de husen ende erve staende ende liggende in de Cleene Cocstrate zuut vander straten ende es een stove gheheeten 'tWest Stovekin. [Badhuis]

In de Clekerstrate [Astridlaan ongeveer]

Jan Scemelc Clais Riquaerts ende Yweyn Rousel Pieter Vanden Walle vij S par beset up de huusende erve wilen toe behoorende der weduwe Clais Busen staende ende liggende in de Clickerstrate tusschen den husen der weduwe Clais Fransins ende eene scuere.

An de Maert

Jan f Ians Orenboort de weduwe Jan Wouters de weduwe Jacop hughes xij S par beset up hare husen ende erve staende ende liggende an de noorside [zuidzijde ?] vander maert ieghen de kerke ende es onder een wijngaert. [waar nu het stadhuis staat ...]

In de Portstrate [Potterstraat]

Pieter Ghislin xx S par beset up sun huuse ende erve staende ende liggende in de Potmarct oost int Potstraetkin ; De stede vander Nieupoort iij £ par.

fol. 60 v°-61 r°

Dit naer volghende es dat voorseide Hospitael ghelt onsen gheduchte ghen heere den Prince van den lande binnen der stede vander Nieupoort up dese renten voorseit ende es gheheeten Tsgraven Scult ende moet altoes betaelt zijn in de weke naer Quasi Modo [Beloken Pasen] up te verhefene den derden penninc.

In de Houtbreker Strate [Schipstraat]

Willem De Ram iij S iij d par Kerstoffels Vanden Dijcke vj S par.

In de Noortstrate [Ieperstraat]

Jacop Ferdieu xvj d par Meester Ian De Vlaminck

over zijn wijf Barbele de weduwe Olovier f Michiels
xij d par.

In de Martstrate

La uwer Martins xij d par de weduwe van Ian De-
Witte xvij d par.

In de Potstrate

Pieter Ghisleijn ix d par.

Up de Maert

Jan Horenbuerch xxij d par.

In de Martstrate

De heere Van Comene [Burggraaf]vander vang-
henesse vander Nieupoort xij d par; Victoor f la-
cops Vermarien xij d par ; Xpristiaen Pere xvij d
par.

In de Crane Strate [Oostendestraat]

Francys Vanden Dijcke ij S v d par.

In de Hooghstrate

De weduwe Iacop Seys ix d par ; Wouter De Vos
xij d par.

> Noteert dat dese renten die men heet ts graven
lantschult niet meer en bedraghen dan xxiiij S vj d
p[aresis]

1 £ = 20 S

1 S = 12 d parisis

1 £ in 1452 zou nu geschat 55 euro waard zijn, 1
S par dus 2,75 euro ...

Wij kregen de kopies uit een Renteboek a° 1452
uit Cartularium 103 Rijksarchief van Mons, van
Gilbert Jansseune en Roger Van der Heyde deed
de transcriptie.

Jan Van Acker vroegen wij om duiding.

Epiloog

Men zou de Commanderie van Slijpe de erfge-
naam kunnen noemen van het bezit van de Tem-
peliers. Die eigendommen gingen in regel over
naar de Hospitaalridders.

Volgens de inventaris uit 1314 (n.s.) hadden de

"Timplaers" vijf eigendommen te Nieuwpoort.

In de Houtbrekerstraat [St.-Jacobsstraat] 221 m2
halfweg west, 1768 m2 noordhoek oost.

In de Cranestraat [Oostendestraat] 427 m2 half-
weg west [ongeveer Duynenhuis later ?]

In de Cruysstraat [Langestraat] 412 m2 noord tus-
sen St. Jacobsstraat en Ieperstraat.

In de Marctstraat [nu ook Kerkstraat] 412 m2 hoek
met Clikerstraat [Astridlaan]

De cijns werden berekend aan 1 denier per vier-
kante roede.

CANADEZEN

rond Nieuwpoort

7 tot 13 september 1944

7 september

Nieuwpoort

Er dook uit de richting Pervijze een C-eskadron van
de 12de Manitoba Dragoons op, aan de sluizen te
Nieuwpoort. Ze hadden een tip gekregen door iem-
and van de weerstand en uit hun hoofdkwartier te
Lo kregen ze dan een marsbevel.

Aan de bunker bij de sluizen verrasten ze een
groep Duitsers, die onder de hoede van gewapen-
de weerstanders werden opgesloten in het stad-
huis te Nieuwpoort.

Enkele personeelsleden van de firma Braet werden
opgevorderd en maakten de springladingen aan de
sluizen onklaar.

De bevolking van Nieuwpoort leek bevrijd, maar
tegen de avond werd dat abrupt afgebroken door
beschietingen vanuit de batterij Groenendijk (von
der Tann). De nauwelijks gerepareerde kerk (sinds
mei1940) werd weer eens zwaar beschadigd.

* Die nacht zou de Duitse bevelhebber van de kust-
strook tussen De Panne en Bredene vertrokken
zijn vanaf de Groenendijk naar Westende.

8 september

Nieuwpoort

In de vroege ochtend kwam een peloton Duitsers vanuit het naburige Westende Nieuwpoort binnen om hun medestrijders uit het stadhuis te bevrijden. Op twee na konden de weerstanders ontkomen. Na ondervraging en pleidooi vanwege de bevrijde Duitsers, mochten die twee beschikken.

Bij de aftocht probeerden de Duitsers de Langebrug nog in brand te steken.

Die namiddag overschreed een bataljon van de 6de CND Inf. Bde South Saskatchewan de Belgische grens vanuit Hondshoote. De F groep richtte zich naar Veurne en de A groep zou Nieuwpoort nemen. * *Op diezelfde dag voltrok zich de dramatische confrontatie tussen weerstanders en een Duitse patrouille in Oostduinkerke-Dorp.*

9 september

Nieuwpoort

Iemand van de weerstand kwam in de nacht te Veurne aan, om te signaleren dat Nieuwpoort vrij was van Duitsers en gaf informatie over de 'versterkingen' van de vijand en de risico's voor mijnen. Bij daglicht werden compagnies uitgestuurd. De A Cie reed naar Nieuwpoort, de B Cie naar Nieuwpoort-Bad, de C Cie ging ten NO van Nieuwpoort positie kiezen en D Cie ten W en ZW. Enkele voertuigen zond men op weg naar Oostduinkerke.

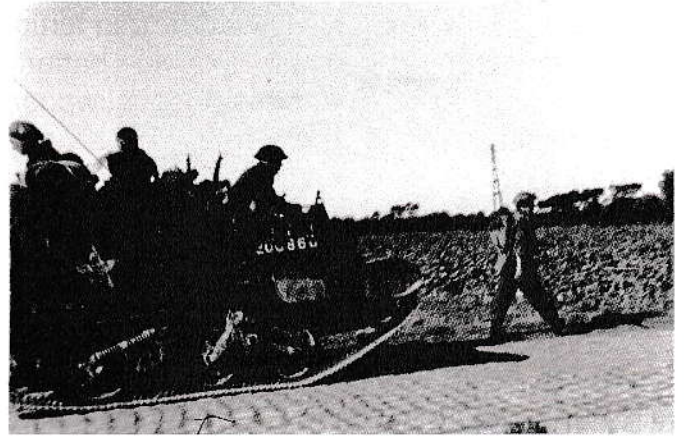
Majoor Buchanan en majoor Dale-Harris van de artillerie probeerden aan luchtsteun te geraken. Via de conterdijk langs het kanaal naar Nieuwpoort vorderden ze omzichtig naar Nieuwpoort.

Ze installeerden hun hoofdkwartier in de Collegegebouwen, waar blijkbaar ook de Duitsers ingekwartierd waren geweest.

"De manschappen werden goed ontvangen door de

bevolking, en zeker toen ze merkten dat het Canadezen waren"

Er werden plannen gemaakt om morgenvroeg de versterking 5.HKB (Groenendijk) aan te vallen.

10 september

Nieuwpoort

Vóór het ochtendgloren vervoegde majoor Buchanan en luitenant Urquhart uit hun HK de B Cie. Hun aanval startte om 4u maar *"men was niet in staat naderbij te komen en met het daglicht was men verplicht zich terug te trekken. Er waren lichte verliezen maar men kreeg een goed idee van de sterkte. De vijand zat goed ingegraven met goed versterkte 'pill boxes', blijkbaar verbonden met tunnels"*

In de namiddag trok majoor Buchanan en kapitein Coderre onder dekking en een gids op info uit door de duinen. Sergeant Faille zocht geschutspunten op, maar werd teruggejaagd door een Duits MG. Men vroeg luchtsteun, maar kreeg die niet.

Een ultimatum werd opgesteld voor het steunpunt Groenendijk : *"om zich over te geven, of gebombardeerd te worden"*.

Dat werd meegestuurd met een Belgische vrouw vergezeld door haar dochter (!!)

Het antwoord vanwege de majoor kwam terug in het Duits *"Es kommt nicht in Frage!"* en gebroken Engels *"It is indigestible!"* [Discutabel !]

Om 19u werd beslist dat twee Cies zouden aanvallen. De artillerie moest wat spaarzaam omspringen met haar munitie, van een echte barrage was dus geen sprake.

Na een half uur werd een rookgordijn aangelegd om te kunnen vorderen. Omstreeks 21u45 konden men in de voorste duinen enkele posities verzekeren.

Westende

Diezelfde dag waren er gevechten gevoerd door een bataljon van het Essex Scottish regiment dat

vanuit Oostende de opdracht had gekregen om de sterkten tussen Middelkerke en Westende aan te vallen.

Om 10u was men begonnen rond het Seydlitz en daaraan vast het von Seeckt-steunpunt te beschieten. De aanvallende Duitsers werden teruggedrongen binnen de perimeter van hun batterij, waarbij ze nog net de vuurtoren van Nieuwpoort lieten springen.

Om 18u20 gaven de Canadezen een ultimatum af, dat meteen werd afgewezen.

11 september

Nieuwpoort

De tweede fase werd ingezet tegen de Groenedijk. Twee Cies vielen aan vanaf 4u. Door de artillerie werd een kanon uitgeschakeld maar het tegenvuur *“was te hevig omdat een stormloop op de pill-boxes kon gewaagd worden. Om 5u55 werden beide Cies vastgepind door MG en geweenvuur. Om 6u15 kwam het bevel zich terug te trekken.*

Dank aan een rookgordijn konden de gewonden afgevoerd worden.”

Om 8u was er overleg tussen de officieren. *“Men was ervan overtuigd dat het moeite zou kosten om het objectief te nemen en ze vroegen zich af wat het effect was door de beschieting.”*

Om 18u kwamen de gevraagde Typhoons, maar ze misten de belangrijkste defensiepost.

Westende

's Morgens was het Canadese bataljon langs drie zijden gevorderd. De artillerie bleef actief en kreeg ondersteuning uit de lucht, waarbij een 155 mm kanon uitgeschakeld werd. De Canadese aanval had echter géén resultaat. De Duitsers bleven met hun 155 mm kanonnen vuren, echter zonder veel succes.

Nieuwpoort

Er werd te Nieuwpoort beslist dat men in de nacht met kleine groepjes met Bangalors torpedo's nabij zou komen.

12 september

Nieuwpoort

Gedurende de nacht kwam de C Cie positie nemen op de duinenrug en schoot enkele salvo's handmatig met Bofors en trok zich dan terug, zodat men juist mortierbommen konden ontwijken.

Heel de ochtend werd besteed aan het aanvoeren van verkenners en vechtende groepjes die zich opwerkten tot bij de vijandelijke posten.

Westende

Het Canadese geschut vermeerderde terwijl dat aan Duitse kant verminderde.

Om 12u45 werd een witte vlag uitgestoken waarbij de commandant liet vragen wat de voorwaarden waren voor een overgave.

Blijkbaar was de communicatie met Duinkerke verbroken!

Brigade generaal Foulkes van de 2e Cnd ID stond erop de commandant persoonlijk te ondervragen. Majoor von Gündel, commandant van de hele kuststrook van De Panne tot Bredene, was reeds van 7 september overgekomen naar Westende.

316 manschappen gaven zich over waaronder 9 officieren en 16 gewonden.

Nieuwpoort

Om 16u kwam Lt.kol. Ganvreau in het HK met het logboek van de majoor. Er werd besloten een ultimatum te stellen.

Lt. Urquhart en een Belgische burger in Canadees uniform (tolk) passeerden de laatste duin. Een Duitser met een luitenant kwam buiten en nam het logboek aan. Men zei dat er een tolk werd gezocht. *“Het ultimatum omschreef dat een hevig bombardement zou volgen. Dat de post aan de oostkant zich had over gegeven en eveneens Le Havre en*

Calais (deze laatste twee waren vals!)"

Na 15 minuten keerde de Duitse tolk weer met vier verzoeken.

1. Tijdstip van overgave in de ochtend van 13 september.
2. Evacuatie van de gewonden
3. Bescherming van de krijgsgevangenen op weg naar de gevangenis
4. Transport voor de bagage van de officieren.

Dat werd toegestaan met uitzondering van 1. omdat geen tijdstip was aangeduid."

Een Duitse officier met tolk kwamen terug met lt. Urquhart en de Belgische burger tot bij lt.kol. Ganvreau en majoor Buchanan.

Er werd beslist dat de overgave zou gebeuren om 8u30 op 13 september. Gewonden werden afgevoerd. Bevelvoerende officieren werden uitgewisseld.

Majoor Georg Buchanan en soldaat T. Schwartz verbleven de nacht in de Duitse post en majoor Peter Corneille met een brigadier verlieten hun post voor het Cnd. Hoofdkwartier.

13 september

Nieuwpoort

Het South Saskatchewan regiment werd intussen opgeroepen naar Bray-Dunes om daar de basis te versterken en het "Fort-Duinkerke" af te sluiten.

Op 8u30 zijn alle Duitsers vanuit hun vesting overgebracht naar hun KG kamp in Wulveringem. Het waren 270 manschappen waarvan 8 officieren.

Een speciale groep Canadezen werd naar de Groenendijk gebracht.

's Anderendaags zijn er 570 Duitsers afgevoerd in vrachtwagens richting Frankrijk ...

Vertaald en samengevat uit

"Diary van het South Saskatchewan regiment".

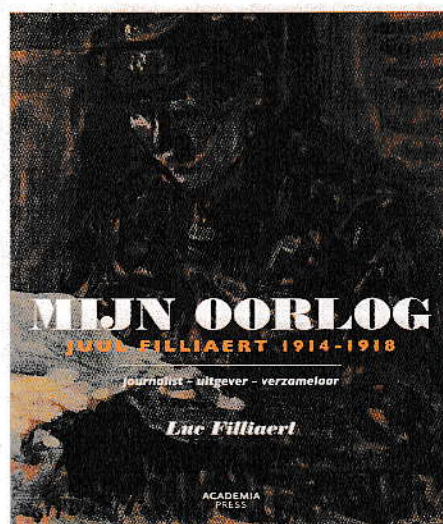
G.Demerre

<https://www.archeion.ca/war-diary-south-saskatchewan-regiment-aug-1-31-1944>

File 5-16 - War Diary 10th Cdn Armoured Regt. 1 Aug 44 - 31 Aug 44 File 5-17 - War Diary 10th Canadian Armoured Regiment 11-31 July 1944 File 5-18 - War Diary South Saskatchewan Regiment Aug 1-31, 1944

<http://www.saskatchewanmilitarymuseum.ca/SSR/wardiary/sept44/>

Bibliografie

MIJN OORLOG

Juul Filliaert 1914-1918

journalist – uitgever – verzamelaar

Luc Filliaert

Academia Press 2020

In de reeks boeken die verschenen sinds de opening van Westfront te Nieuwpoort in 2014, sluit het werk van Luc Filliaert over de activiteiten van zijn grootvader tijdens de oorlog ... naadloos aan.

Geen telg uit de familie Filliaert heeft zo intensief het archief van de Nieuwpoortse zoon Juul Filliaert gekoesterd, uitgebreid en opgezocht als de kleinzoon Luc.

Hij liet ons reeds vroeger kennismaken met de rijke verzameling kunstwerken die binnen de familie Juul Filliaert verzameld waren. Hij was ooit curator van "De Grootte Oorlog op doek", tentoonstelling die in Nieuwpoort doorging.

In het boek dat voorligt worden er meer dan vijftig als illustratie verwerkt.

We krijgen een inblik in de persoonlijke documenten, brieven en uitgaven ... allemaal met de patine van een archief, dat een eeuw teruggrijpt.

Het lijkt een vergeeld verleden, maar het toont de waardevolle inspiratie waarmee een cultuurmens van jongsafaan uitgegroeid is tot een drager van de schone letteren. Er defileren figuren die aan de basis lagen van zijn vorming. Hij bewoog zich in de kern van cultuurdragers, die opgehoopt door oorlogsomstandigheden in de Westhoek verzameld waren.

Journalisten in bescheiden localiteiten waren lang geleden zo dikwijls parochiepriesters of onderwijzers. Uit dat milieu groeide Juul Filliaert uit tot kro-

niekschrijver van Nieuwpoort en zijn bevolking. Hij was getuige van “De dood van Nieuwpoort” ... waarvan de neerslag herdrukt werd 20 jaar na de oorlog.

Juul Filliaert werd redactiesecretaris van “De Belgische Standaard” die vaderlandslievend, Vlaamsch en katholiek zich manifesteerde. Er was de dominante Franstalige pers die bijwijlen Vlaamsvijandig was. Er was nood aan volksverheffing, onderwijs, expressie ... in een tijd waar nauwelijks sociale voorzorg uitgebouwd was. Behalve de “School aan het Front” was er de stimulant door de “Standaard” om de kunst aan het IJzerfront te stimuleren en uit te dragen. Filliaert versloeg uitvoerig de creaties van de geïsoleerde kunstenaars aan het front en erbuiten.

Intussen was er de noodzaak om niettegenstaande alles te leven ! Hij zag zich verplicht een inkomen te verwerven bij het stichten van een gezin. Hij begon een boekhandel en richtte een uitgeverij op “Altijd Leven”.

Bij zijn terugkomst naar Nieuwpoort beschreef hij als “Tijl's Oog op den Puinhoop” met weemoed en dichterlijk wat verloren was gegaan. Ook hier weer herhaalde hij zijn artikelen van in de “Standaard” en gaf die opnieuw uit 20 jaar na de wereldbrand.

Ook na de oorlog, in het interbellum bleef Juul Filliaert trouw aan zijn houding en zijn vorming: Vlaamsvoelend, katholiek en niet-extremistisch. En dat werd enkele keren NIET zo begrepen.

Adolphe Buyl, burgemeester van Oostende en liberaal kamerlid, meende wél extremistisch gedachtengoed te ontwaren. Maar dat vond zijn oorsprong in het feit dat in het “Nieuwsblad van Nieuwpoort en Kanton” Filliaert de liberaal Buyl reeds vroeger op de korrel had genomen !

Die rancune kwetste de beginselvaste prachtmens Filliaert wéér, maar dan na de tweede oorlog omwille van de hetze tegen alles wat “Vlaamsgezind” was ...

Hij verliet ons té vroeg in 1948.

Kleinzoon Luc Filliaert heeft piëteitsvol gewaakt over de erfenis.

Terecht is er een Juul Filliaertweg aan de rand van zijn geliefde stad met zijn vissers en zijn geschiedenis.

Coutumes

Fol. 141

Lettres de marque délivrées par Don Luis de

Requesens à Guillaume Cotton, datées d'Anvers 11 avril 1575.

Omwille van de algemene omstandigheden van verlamming en achteruitgang van de handel, veroorzaakt door de kaperij en zeeschuimerij, als gevolg van de troebelen en opstanden, waarbij de exploten zich elke dag vermenigvuldigen ...

“Cum rebellium atque pyratarum classis adeo creverit, ut fere universa harum provinciarum littora continuis prædationibus ac pyraticis excursionibus infestare non cessent, et indies naves quæ ex Hispana, Gallia, Anglia aliisque provinciis in Regis nostri Catholici portus veniunt ...”

Om aan deze rampen het hoofd te bieden, heeft de regering slechts als middel gevonden, bewapende oorlogsschepen uit de havens met volledige vrijheid te laten jacht maken op piraten.

Het is daaronder verstaan dat deze “*lettre de marques*” aan Guillaume Cotton en Henri Carew, Engelse burgers, met vier of vijf bewapende en bemande schepen vrije toegang hebben tot onze havens. Zij mogen er vrij alles te koop aanbieden wat ze hebben kunnen bemachtigen van de piraten en zich bevoorraden ... aan de volgende voorwaarden :

1. Trouw te zweren en eer bewijzen aan de koning (van Spanje !).
 2. Zich onthouden van elke vijandigheid ten aanzien van de koningin van Engeland.
 3. Slechts de rebellenschepen van Holland en Zeeland en hun bondgenoten aan te vallen en te praaïen.
 4. De baljuws van onze havens te verwittigen en deze brieven voor te leggen.
 5. De verkoop aan te kondigen van de goederen en óók de goederen waarvoor geen goede prijs kon bekomen worden.
 6. Een tiende van de verkoopprijs uit te keren aan de koninklijke ambtenaren.
- Iedere drager van deze brieven zal dezelfde rechten en vrijheden genieten.

“Coutumes de la ville et du port de Nieuport” uitg. L. Gilliodts-Van Severen, 1901, p. 28-29.

Colofon

Redactieadres:

Vrienden van het Patrimonium

p/a P. Deswartelaan 69–102

8620 Nieuwpoort

Verantwoordelijke uitgever G. Demerre

Canadalaan 61 - 8620 Nieuwpoort

